

MARTA TUMIDALSKA ▶▶

Uniwersytet Wrocławski

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7737-2468>

Problemy bezpieczeństwa w Azji

[recenzja książki *Problemy bezpieczeństwa: perspektywy azjatyckie*]

Security problems in Asia

[book review *Problemy bezpieczeństwa: perspektywy azjatyckie*]

Проблемы безопасности в Азии

[рецензия книги *Problemy bezpieczeństwa: perspektywy azjatyckie*]

Książka składa się z dziesięciu odrębnych artykułów, z których każdy nawiązuje do kwestii bezpieczeństwa w Azji. Autorzy wskazują na kwestie związane głównie z Chinami, ale nie brakuje także tekstów, które omawiają problemy związane z bezpieczeństwem w Australii, Japonii oraz Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej. Każdy z autorów wskazuje na inne, istotne kwestie i uwydatnia tezy aktualne, a także niezbędne dla swojego artykułu.

Autor pierwszego tekstu zastanawia się nad tym, czy militaryzacja Morza Południowochińskiego stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa regionalnego. Po analizie autor wnioskuje, iż Chiny nie dążą do podważenia pozycji Stanów Zjednoczonych, postrzeganych jako globalny lider, a tym bardziej nie są zainteresowane zastąpieniem mocarstwa, jednak zauważa, że „główną osią przedmiotowej rywalizacji będzie powtarzająca się i prawdopodobnie przybierająca na sile konfrontacja ze Stanami Zjednoczonymi”. Wskazuje się, iż sytuacja tytułowego akwenu może stać się głównym determinantem rozwoju zdolności morskich Chin i Stanów Zjednoczonych.

Kolejny artykuł, autorstwa Karola Kościelniaka, tematycznie nawiązuje do poprzedniego, jednak obejmuje inne problemy, do których należy zaliczyć między innymi fakt, że „dla Chin konflikt mógłby być jednoznaczny z pogorszeniem pozycji na arenie międzynarodowej, co oznaczałoby zahamowanie wzrostu gospodarczego”. Autor zauważa, że ze względu na silniejszą pozycję Chin zaangażowanie w konflikt nie przyniosłoby korzyści innym państwom. Kościelniak akcentuje również problem wysp znajdujących się na Pacyfiku, które Chiny prawdopodobnie chcą przekształcić w bazy wojskowe, znacząco poprawiające zdolności militarne Pekinu.

Przedmiotem trzeciego tekstu są sztuczne wyspy, których problematyka została szczegółowo omówiona przez Łukasza Stacha. Autor słusznie zauważył, że wokół znajdujących się w rejonie Morza Południowochińskiego wysp toczą się spory o wpływy na tym akwenie. Jak można zauważyć, największe roszczenia wysuwają Chiny, a to za sprawą urodzajnych złóż surowców energetycznych oraz świadomości strategicznego położenia wysp. Ponadto dla Chin jest to miejsce pozyskiwania ryb, szlak żeglugowy oraz miejsce stanowiące drogę na Ocean Indyjski. Tak zwane sztuczne wyspy stały się kolejnym punktem zapalnym, który tylko zaostrza wspomniane spory. W związku z powyższym można wnioskować, iż Chiny celowo rozbudowują owe instalacje, ponieważ zależy im na ciągłym rozwoju baz wojskowych, które usytuowane są na wyspach. W tym miejscu należy także wspomnieć, że żadne z państw konkurujących w rejonie Morza Południowochińskiego nie ma tak rozbudowanej marynarki wojennej jak właśnie Chiny. Świadomość takiego stanu rzeczy może potęgować wśród państw znajdujących się w danym rejonie niepokój, ale też wzmagać dyscyplinę w kwestii dozbierania i ulepszania własnych rozwiązań militarnych. Umacnianie pozycji przez Chiny w omawianym regionie podyktowane jest również znacznym wzrostem ekonomicznym, który dokonał się w ostatnich dekadach, ale też skokiem technologicznym w sektorze wojskowości. Jak widać w powyższych rozważaniach, dominacja Pekinu i rozbudowa sztucznych wysp ma wymierny wpływ zarówno na płaszczyźnie militarnej, jak i cywilnej. Autor przywołuje w artykule przykład Fiery Cross Reef, czyli rafy położonej w centralnym punkcie Morza Południowochińskiego. Wyspa usytuowana na wskazanej rafie służyć ma ChRL jako lotnisko wojskowe. Podsumowując, autor wskazuje, iż problem tworzenia sztucznych wysp na Morzu Południowochińskim

służy Chinom do militaryzacji regionu, co daje im znaczącą pozycję w regionie i przewagę nad innymi państwami rywalizującymi na tym obszarze.

Kolejny artykuł można traktować jako swego rodzaju kontynuację rozważań Łukasza Stacha, gdyż autor – Jarosław J. Piątek – opisuje w nim problemy związane ze sztucznymi wyspami i archipelagiem wysp usytuowanych na Morzu Południowochińskim. Rozwija jednak swoje rozważania o element, który nie pojawił się wcześniej, czyli o konflikt w szarej strefie i wzbogaca go o teorię polityki faktów dokonanych. Autor po skondensowanym wstępie, przywołującym faktografię problemu poruszonego w poprzedzającym artykule, podejmuje kwestię pojęcia konfliktu w szarej strefie. Zdaniem autora konflikty, które rozgrywają się w tym obszarze, nie są ani wojną, ani pokojem. Zawieszono są pomiędzy tymi dwoma pojęciami. Celem istnienia wskazanych stref jest nie tylko czerpanie wymiernych korzyści i minimalizowanie strat, ale także uniknięcie konsekwencji związanych z prowadzeniem otwartej wojny. Przykładem przywołanym w tekście są budowane przez Chiny sztuczne wyspy, które w efekcie stały się stałymi bazami wojskowymi. Jak zatem ma się do tego teoria polityki faktów dokonanych? Otóż zdaniem ChRL wyspy miały służyć do budowania schronów odpornych na tajfuny, stacji meteorologicznych czy innych urządzeń do prowadzenia pomiarów i badań, a w efekcie stały się narzędziem wykorzystywanym do osiągnięcia przewagi militarnej w rejonie Morza Południowochińskiego, a co za tym idzie uzyskiwania przewagi nad państwami, które poza Chinami roszczą sobie prawo do omawianych terytoriów.

Autor kolejnego tekstu, Damian Drozdowski, podjął się omówienia kwestii bezpieczeństwa Japonii. Pierwsze podtytuły artykułu są charakterystyką polityki bezpieczeństwa Japonii, co traktować należy jako wstęp oraz bezpośrednio tło do dalszych rozważań autora, gdyż przywołuje on wprost przepisy prawa, które odnoszą się do tytułowej kwestii. W dalszej części autor przechodzi do wskazania miejsca, jakie odgrywa Korea Północna w japońskiej Strategii Bezpieczeństwa. Jak można przeczytać, Japonia traktuje Koreę Północną jako zagrożenie, zwłaszcza na polu militarnym, w sektorze broni nuklearnej, z tego też względu pracuje nad budową i polepszaniem systemów obrony przed potencjalnym zagrożeniem. Japonia pracuje nie tylko na polu militarnym, pozyskując sojuszników, buduje również relacje na płaszczyźnie dyplomatycznej, co może mieć istotne znaczenie w przypadku potencjalnego

ataku ze strony Korei Północnej. Konkludując swoje rozważania, autor wskazuje na tendencję japońskiej polityki bezpieczeństwa, która polega na ulepszaniu rozwiązań obronnych, ale także jest próbą dostosowywania się do współczesnych trendów w zakresie obronności. Czy zatem możemy mówić o budowaniu autorytetu i pozycji w kwestii bezpieczeństwa Japonii, która spowodowana jest faktyczną obawą przed zagrożeniem? W moim przekonaniu jest to dostosowywanie sytuacji prawnej do współczesnych wyzwań bezpieczeństwa, a kwestia działalności Korei Północnej w zakresie wojskowości i dozbrajania własnych systemów jest tylko jednym z elementów, które konieczność tę wymuszają. Każde bowiem państwo, którego położenie geopolityczne powoduje uzasadnione obawy ataku ze strony innego państwa, czy chociażby działalność sąsiadów, która mogłaby wskazywać na przygotowywanie do potencjalnego ataku, będzie dążyło do aktualizacji swojej polityki bezpieczeństwa, a strategia jako narzędzie prowadzenia skutecznej obrony powinna zawierać aktualne normy, które w sposób adekwatny odpowiedzą na współczesne wyzwania.

Kolejny autor, Mieczysław Sprengel, w sposób bardzo skondensowany, aczkolwiek przystępny dla czytelnika, pochylił się nad kwestią Australii i jej działalności w ramach ONZ. Długość artykułu pozwala zainteresowanemu czytelnikowi poszerzyć lub przypomnieć wiedzę z zakresu bezpieczeństwa Australii, mimo iż nie jest podzielony na żadne podtytuły, a treść stanowi przywołanie faktów historycznych.

Justyna Eska-Mikołajewska w swoim artykule pt. *Stosunki australijsko-japońskie po 2007 roku – implikacje dla regionu Indo-Pacyfiku* w dwóch pierwszych częściach skupiła się na przedstawieniu historiografii w zakresie stosunków obu państw. W ostatniej części, stanowiącej wskazanie implikacji dla rozwoju bezpieczeństwa obu podmiotów, autorka ukazuje, jak nawiązanie partnerstwa strategicznego wpłynęło na poprawę zarówno bezpieczeństwa, jak i stosunków między nimi. Imponująca w porównaniu do poprzednich publikacji bibliografia udowadnia, że autorka do tematu podeszła solidnie i rzeczowo, co dodaje artykułowi atrakcyjności.

Autor kolejnego artykułu, odnoszącego się do dwudziestowiecznego konfliktu rosyjsko-japońskiego, przedstawił jego historię, ze szczególnym uwzględnieniem starć militarnych. W opisie uwydatnione zostały braki i niemoc Japonii, która według autora stosowała cenzurę, aby ukryć

niepowodzenia, które prowadziły nie tylko do wewnętrzpaństwowych zamieszek, ale także do starć na szczeblu podmiotów dowodzących armią. Ten artykuł również nie został podzielony na żadne części, jednak charakteryzuje się spójnością pod względem konstrukcji i faktografii.

Przedostatni tekst dotyczy polskich żołnierzy, którzy uczestniczyli w misjach ONZ na Bliskim Wschodzie w okresie PRL. Pierwsza część napisanego przez Grzegorza Ciechanowskiego tekstu w przystępny sposób ukazuje historię polskiej obecności na misjach na Bliskim Wschodzie w okresie PRL. Wskazano zadania w ramach konkretnych misji także po 1992 roku, kończąc na roku 2009, kiedy polskie kontyngenty na Bliskim Wschodzie praktycznie całkiem zakończyły swoją działalność. Od 2009 roku polski rząd rozpoczął działania zmierzające do powrotu do działań w ramach misji pokojowych. Jak jednak słusznie zauważył autor, do 2018 roku nie rozpatrzono wniosku Polski, co skutkuje brakiem aktywności polskich kontyngentów w misjach pokojowych ONZ, a decyzja o wycofaniu uczestników była zbyt pochopna i doprowadziła do obecnej stagnacji.

Ostatni artykuł, bez wątpienia najbardziej obszerny, stanowi prognozę zmian w sferze bezpieczeństwa militarnego na świecie w XXI wieku w kontekście Trójmorza. Na początku artykułu autor nie bez znaczenia wskazuje na aspekty teoretyczne, które skupiają się na wyjaśnieniu uwarunkowań bezpieczeństwa militarnego. Cenne jest również omówienie kwestii definicyjnych, które umożliwiają czytelnikowi prawidłową percepcję dalszej treści, a także uporządkowania informacji i zrozumienia całego kontekstu. Autor wskazuje w artykule przykłady konkretnych podmiotów na arenie międzynarodowej, które odgrywają znaczącą rolę w kwestii obronności i bezpieczeństwa międzynarodowego. Od spojrzenia globalnego na kwestię bezpieczeństwa autor przechodzi do regionalnych uwarunkowań i interesów w kształtowaniu polityki bezpieczeństwa w ramach Unii Europejskiej i Polski. Wnioski autora składają się z katalogu ośmiu punktów, które odnoszą się do kolejno omawianych w wywodzie kwestii. Ten artykuł zdaje się być najbardziej dopracowanym pod względem merytorycznym tekstem i niewątpliwie dodaje publikacji atrakcyjności.

Cała publikacja jest złożona w sposób zwarty, a usytuowanie artykułów zdaje się być wynikiem przemyślanego procesu i selekcji tekstów, przez co książka jest atrakcyjną pozycją dla osób zajmujących się bezpieczeństwem,

a w szczególności jego wschodnim wymiarem. Jest to także pozycja niezbędna dla wszystkich, którzy chcą zwiększyć swoją wiedzę lub zaspokoić ciekawość związaną z takim nieoczywistym tematem jak sztuczne wyspy na Morzu Południowochińskim. Wszyscy autorzy wskazali interesujące źródła w bibliografii, choć w niektórych przypadkach można było wykorzystać więcej pozycji¹. Dominowały publikacje polskojęzyczne, ale nie zabrakło też anglojęzycznych.

MGR MARTA TUMIDALSKA

Katedra Studiów Europejskich
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Wrocławski
ul. Koszarowa 3, 51–149 Wrocław
marta.tumidalska20@gmail.com

Bibliografia

- Gardocki, S. (red.). (2018). *Partnerzy, rywale: współpraca i rywalizacja państw azjatyckich*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Marszałek-Kawa, J. (red.). (2018). *Problemy bezpieczeństwa: perspektywy azjatyckie*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Marszałek-Kawa, J., Dahl, M. (red.). (2018). *Polityczne i społeczne oblicza współczesnej Japonii*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Marszałek-Kawa, J., Dmochowski, T. (red.). (2018). *Rozważania o kierunkach współczesnej polityki Chin*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

¹ W tym kontekście na uwagę zasługują pozycje opublikowane w ramach „Biblioteki Azji i Pacyfiku”, dotyczące wieloaspektowego rozwoju współczesnych Chin i Japonii, a także szerzej państw azjatyckich. Por. Gardocki, 2018; Marszałek-Kawa, Dahl, 2018; Marszałek-Kawa, Dmochowski, 2018.